

Koulukiusaaminen

Virpi Pöyhönen

Erityisasiantuntija – kiusaamisen vastainen työ, MLL

Alustus, Paloheinä 24.10.2023

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

LAPSET ENSIN

- 1) Mitä koulukiusaaminen on?
- 2) Kuinka yleistä koulukiusaaminen on?
- 3) Kiusaaminen koskettaa koko ryhmää. Miten keskustella kiusaamisesta oman lapsen kanssa?

Kiusaamista ja/vai jotain muuta?

*Oppilasta on kiusattu, jos häneen kohdistuu toistuvasti epämiellyttäviä tai kivuliaita tekoja yhden tai useamman muun oppilaan taholta. Kiusaamisen nähdään olevan **tarkoituksellista, toistuvaa ja valtaepätasapainoon** perustuvaa, eikä kiusattu kykene puolustautumaan.* (Olweus 1993; Olweus & Limber 2019, 36.)

- Loukkaava kohtelu
- Väkivalta (henkinen, fyysinen jne.)
- Vihapuhe
- Rasismi
- Syrjintä
- Häirintä
- Nettikiusaaminen jne.

Yleistä kiusaamisesta

- Kiusaamistilanteessa on useimmiten useita osapuolia: kiusaajat, kiusaamisen kohteet ja silminnäkijät, jotka saattavat yllyttää kiusaajaa, tukea kiusaamisen kohdetta tai toimia välinpitämättömästi.
- Kiusaaminen voi olla esimerkiksi tönimistä, haukkumista, varastamista, uhkailua, nauramista ja nimittelyä, ulkopuolelle jättämistä, ilkeitä ilmeitä ja eleitä, tai sosiaalisessa mediassa, peleissä ja erilaisissa viestiketjuissa lähetettyjä ilkeitä viestejä, pilkkaamista tai valheellisen tiedon levittämistä.
- Kiusaamista voi tapahtua koulussa, matkalla, harrastuksissa tai digitaalisissa ympäristöissä. Kiusaamista ei pidä hyväksyä missään näistä ympäristöistä.
- Kiusaaminen alkaa usein niin, että joku leimataan jollakin tavalla erilaiseksi kuin muut. Kiusaaminen voi tuottaa muille näennäistä yhteenkuuluvuutta hauskanpitona kiusatun kustannuksella.
- Monet kiusaavat saadakseen valtaa, osa kiusaa välttääkseen itse joutumasta kiusatuksi.
- Kiusaaminen voi aiheuttaa uhrille esimerkiksi ahdistusta, kielteistä minäkuvaa, huonoa itsetuntoa ja masennusta. Kiusaamisesta seuraa haittoja myös kiusaamiseen osallistuneille ja silminnäkijöille.

Lähteet: Hamarus 2006, Herkama 2012, Pouwels, Lansu, & Cillessen, 2018, Salmivalli 2010, Smith 2017, Rivers ym. 2009, Ttofi & Farrington. 2011).

***”Oppilaiden ihailu kohde ei saisi olla ne kovikset
jotka kohtelevat toisia huonosti. Mutta
valitettavasti pelko siitä, että itse joutuu lytätyksi,
on liian suuri. Erityisesti tytöillä olisi tässä asiassa
suuri merkitys.”***

"Jätettiin kaveriporukan yhteisistä videopuheluista pois. Muille pitäisi sanoa siitä että se tuntuu pahalta."

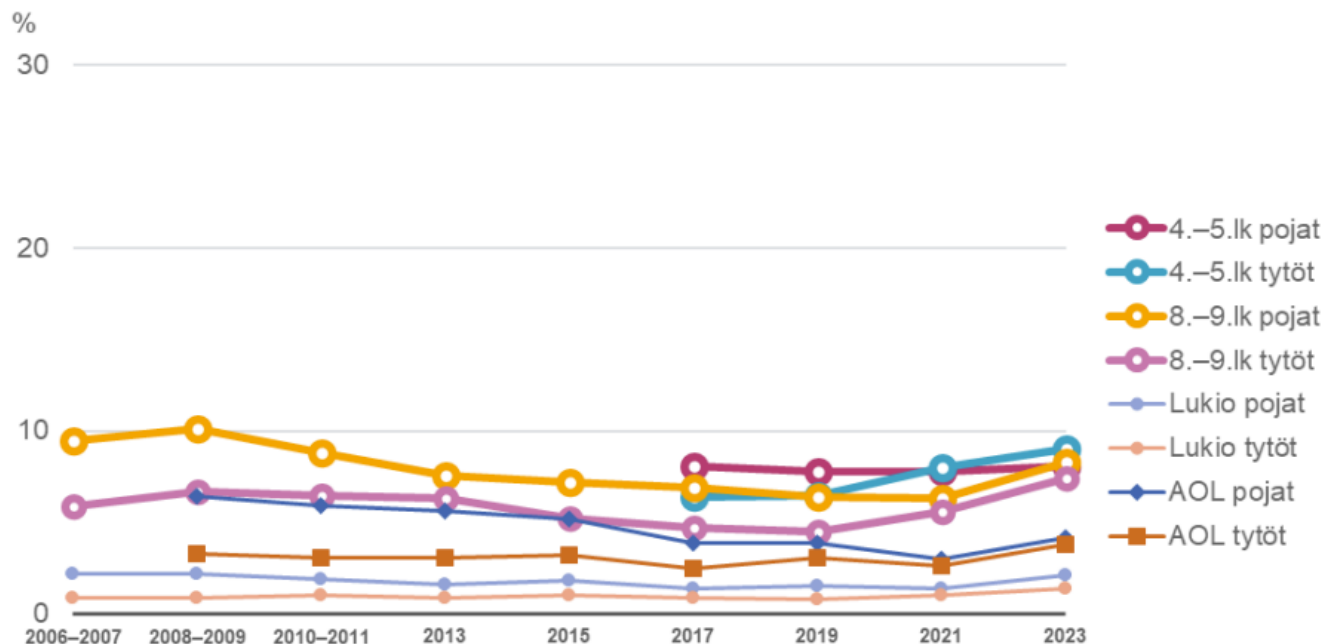
"Yhtä tiettyä luokkalaistani kiusataan meidän luokalla. jätetään pois ryhmistä, puhutaan paha selän takana ja muuta. Siitä tulee tosi paha mieli toisen puolesta."

"No luokkalaiset tekivät uuden luokka ryhmän jossa minä en ole"

Kiusaamista ei voi erotella koulu- ja nettikiusaamiseen. Sama voi jatkua molemmissa.

Koulukiusaamista vähintään kerran viikossa kokeneiden lasten ja nuorten osuus sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuosina 2006–2023, %

Kiusaamisella tarkoitetaan tässä sitä, kun toinen oppilas tai ryhmä oppilaita sanoo tai tekee epämiellyttäviä asioita jollekin oppilaalle. Kiusaamista on myös se, kun oppilasta kiusoitellaan toistuvasti tavalla, josta hän ei pidä. Kiusaamista ei ole se, kun kaksi suunnilleen samanvahvuista oppilasta riitelevät.

Kiusaamiseen liittyviä tuloksia (4-5.lk)

- Koulukiusattuna tai osallistunut koulukiusaamiseen lukukauden aikana 43,4 %
- Kiusattu tai muita kiusannut kertonut koulukiusaamisesta koulun aikuiselle 55,9 %
 - Kiusattu tai muita kiusannut kertonut koulun aikuiselle ja kiusaaminen jatkunut tai pahentunut 18,4 %
 - Kiusattu tai muita kiusannut kertonut koulun aikuiselle ja kiusaaminen loppunut tai vähentynyt 60,7 %

Lisää tuloksia (4-5.lk)

- Tuntee itsensä yksinäiseksi 3,9%
- Kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä 56,0%
- Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa 59,5%
- Keskustelee usein vanhempien kanssa koulupäivästä 64,0%
- Koulun aikuinen kiusannut koulussa tämän lukuvuoden aikana 5,5 %

Vinkit vanhemmalle

1. Seuraa ja kysele, millaiset kaverisuhteet lapsellasi on koulussa, harrastuksissa ja netissä.
2. Keskustele kotona kiusaamisesta, vaikka tuntuisi, ettei asia kosketa perhettänne.
3. Ota lapsen kertomus kiusaamisesta vakavasti, oli hänen roolinsa siinä mikä tahansa.
4. Tutustu koulun toimintamalliin kiusaamiseen ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi.
5. Pyri yhteistyöhön koulun ja muiden vanhempien kanssa.
6. Mieti, miten olisit parhaiten lapsesi tukena tilanteen selvittämisessä ja millaisia asenteita itse välität lapselle.

**1. Seuraa ja kysele, millaiset
kaverisuhteet lapsellasi on
koulussa, harrastuksissa ja
netissä.**

Jutelkaa kaverisuhteista

- Onko lapsella tai nuorella kavereita? Kenen kanssa hän viettää aikaa?
- Jos kavereita ei ole, keneen voisit koettaa tutustuttaa häntä?
- Harjoitelkaa, miten voisi alkaa jutella, jos ei tunne toista ennestään. Mitä voisi sanoa?
- Keiden kavereiden kanssa yhdessäolo sujuu hyvin? Missä tilanteissa on ollut haasteita?
- Miten kaverit suhtautuvat toisiin ihmisiin? Kiusataanko kaveriporukassa? Ollaanko kaveriporukassa kannustavia?
- Miten käyttäytymällä kaveriporukassa tulee suosituksi? Mitä lapsi / nuori ajattelee siitä?
- Mitä koulussa / harrastuksessa / peliyhteisössä / sosiaalisen median yhteisössä voi tehdä, jos jotakuta kiusataan? -> Kerro, että sinulle voi aina kertoa, jos on huolia, ja voitte yhdessä miettiä, mitä olisi hyvä tehdä.

**2. Keskustele kotona
kiusaamisesta, vaikka tuntuisi,
ettei asia kosketa perhettänne.**

Kiusaaminen koskettaa koko ryhmää

Juttele lapsen kanssa kiusaamisesta yleiselläkin tasolla, jotta hänen on helpompi ottaa asia puheeksi, jos jotain tapahtuu. Kysy lapseltasi, onko hän joskus

- Kiusannut?
- Tullut kiusatuksi?
- Nähnyt kiusaamista ja kertonut siitä?
- Nähnyt kiusaamista ja ollut kertomatta?

Usein samoilla lapsilla on eri rooli eri tilanteissa tai ryhmissä. Jutelkaa siitä, miltä erilaiset tilanteet ovat lapsesta tuntuneet?

Miltä muista lapsista on voinut tuntua?

Miten tilanteet on saatu selvitettyä? Jäikö jokin asia mietityttämään?

Toimi näin kiusaamistilanteessa

Oppilaille

- Ole **reilu kaveri**: jos havaitset kiusaamista, osoita tukeasi kiusatulle esimerkiksi ottamalla yksin jäävä mukaan ryhmään.
- Jos joku **kiusaa sinua**, **ilmoita siitä heti** opettajalle, rehtorille tai jollekin toiselle koulun aikuiselle. Näin hän voi puuttua tilanteeseen.
- Ilmoita aikuiselle myös, jos **jotakin toista kiusataan**.
- Kerro, **mitä** tilanteessa tapahtui ja **ketä** oli paikalla.
- Kerro aikuiselle myös, jos olet kohdannut kiusaamista **verkossa**. **Säilytä** mahdolliset todisteet, kuten some-, teksti- ja sähköpostiviestit.
- Kerro asiasta myös **vanhemmillesi**.

Tiesitkö, että:

- Koulun aikuisten pitää aina puuttua kiusaamiseen.
- Kun tarvitset apua, voit ottaa yhteyttä opettajan ja rehtorin lisäksi koulun psykologiin, kuraattoriin, terveydenhoitajaan tai lääkäriin. Keskustelu on luottamuksellista ja toiveesi ja mielipiteesi otetaan huomioon.
- Voit ilmoittaa kiusaamisesta koulun aikuiselle myös **someviestillä**.
- Sinulla on **oikeus osallistua** koulun toiminnan ja pelisääntöjen suunnitteluun.

Kiusaaminen satuttaa. Muista, että olet tärkeä ja arvokas juuri sellaisena kuin olet.

OPETUSMINISTERIÖ
UTBILÖNINGSSYSTEMEN

Mitä oppilas voi tehdä?

Lähde: OPH 2020.

<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kiusaamisen-vastainen-tyo-kouluissa-ja-oppilaitoksissa>

Miten neuvoa lasta tukemaan yksin jätettyä tai kiusatuksi tullutta? Ehdotuksia:

- Puhu hänestä hyvää muille. Älä osallistu pilkkaamiseen tai arvostelemiseen.
- Katso silmiin. Moikkaa. Hymyile. Kysy joskus, mitä kuuluu.
- Mene joskus viereen istumaan tilanteissa, joissa hänet usein jätetään yksin (oppitunnilla, ruokalassa, välitunnilla, pukukopissa)
- Juttele kouluasioista tai mistä vain asiasta, josta olisi helppoa jutella.
- Pyydä ryhmätöissä omaan ryhmääsi.

**3. Ota lapsen kertomus
kiusaamisesta vakavasti, oli
hänen roolinsa siinä mikä
tahansa.**

Kerroit, että sinuun on kohdistunut kiusaamista tai loukkaavaa kohtelua. Mitä koulun aikuiset ovat tehneet?

Jos lapsi kertoo:

- Tulleensa kiusatuksi
 - Kiusanneensa muita
 - Nähneensä kiusaamista
-
1. Kiitä häntä siitä, että hän kertoi. Pyydä häntä kertomaan lisää.
 2. Rohkaise häntä kertomaan asiasta koulun aikuisille tai kerro yhdessä hänen kanssaan.
 3. Tue häntä asian käsittelyssä opettajan ja muiden lasten kanssa. Tue lastasi, mutta yrittäkää yhdessä katsoa tilannetta myös muiden osapuolten kannalta.
 4. Älä jätä yksin. Pysy tukena selvittämisprosessin ajan.

Lapsen voi olla vaikea kertoa kiusaamisesta, jos:

- Hän pelkää itse tulevansa kiusatuksi tai jäävänsä ulkopuolelle.
- Hän on aiemmin osallistunut kiusaamiseen ja pelkää rangaistusta, jos se tulisi ilmi.
- Hän pelkää vanhemman reaktiota kuten suuttumista, hätäntymistä tai hössötystä.
- Hänen kiusaamiskokemustaan on aiemmin vähätelty.

Kerro lapselle, että kiusatuksi tulleen kannalta on tärkeää ottaa asia puheeksi joka tapauksessa. Kiusaaminen harvoin loppuu, jos kukaan ei puutu asiaan. Lapsi teki rohkeasti kun kertoi sinulle.

Miettikää yhdessä, voisitteko esimerkiksi ilmoittaa asiasta luottamuksellisesti opettajalle, jolloin hän pystyisi seuraamaan tilannetta, mutta ei kertoisi, keneltä on kuullut asiasta.

Toimi näin kiusaamistilanteessa --

Vanhem-
mille

- Kiinnitä huomioita lapsesi tunnetiloissa tai käyttäytymisessä tapahtuviin **muutoksiin**.
- **Ilmoita viipymättä koululle**, jos havaitset tai saat tietosi lapseesi tai muihin lapsiin kohdistuvaa kiusaamista koulussa.
- Voit ilmoittaa **myös vapaa-ajalla tapahtuneesta** kiusaamisesta, jos arvioit että asialla on vaikutusta lapsen koulunkäyntiin. Ota asia puheeksi myös muiden tapahtumaan osallisten vanhempien kanssa.
- Vaikka olet huolissasi lapsestasi, **yritä ajatella miten asia ratkaistaisiin hyvin** myös muiden mukana olleiden lasten näkökulmasta.
- Jos lastasi on kiusattu, **ole hänen tukenaan**. Rohkaise häntä kertomaan kokemuk-
sistaan, kun asiaa käsitellään koulussa.
- **Jos oma lapsesi on osallistunut kiusaamiseen**, tue häntä asian käsittelyssä opettajien ja muiden tilanteessa mukana olleiden lasten kanssa.

Voit ennaltaehkäistä kiusaamista seuraavasti:

- **Keskustele** lapsesi kanssa kiusaamisesta ja sen muodoista sekä hänen kavere-
suhteistaan koulussa, vapaa-aikana ja digitaalisissa ympäristöissä.
- **Tutustu digitaalisiin ja sosiaalisen median ympäristöihin**, joita lapsesi käyttää.
- **Harjoittele** yhdessä lapsen kanssa mediataitoja sekä netin ja sovellusten
kohtuullista käyttöä. **Rajoita** lapsen nettiaikaa tarvittaessa. **Opeta** ystävällistä ja
asiallista käyttäytymistä myös netissä.

Tiesitkö, että:

- Lapsellasi on **oikeus psykologi- ja kuraattoripalveluihin sekä kouluterveyden-
huoltoon**. Näiden palvelujen asiantuntijat tarjoavat ohjausta myös huoltajalle.
- Sinulla on **oikeus saada tietoa** lapsen kouluasioista ja hyvinvoinnista koulussa.
- Mikäli kiusaaminen johtaa **kurinpito- tai puuttumis-
keinoihin** tai sillä on rikosoikeudellisia seuraa-
muksia, noudatetaan asianosaisten kuule-
misessa ja huoltajille tiedottamisessa lain-
säädännön edellyttämiä menettelytapoja.

Mitä vanhemmat voivat tehdä?

Lähde: OPH 2020.

<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kiusaamisen-vastainen-tyo-kouluissa-ja-oppilaitoksissa>

Tukea ja tietoa vanhemmille

Anonyymia ja luottamuksellista tukea vanhemmalle. Vanhempainpuhelin p. 0800 92277 ja chat auki viitenä päivänä viikossa

www.vanhempainnetti.fi,
www.mll.fi/lapsetjamedia,
www.mll.fi/nuorisoneuvola

"Mä en enää tiedä, mitä tekisin tuon teinin kanssa. Ei se kuuntele mitään, mitä sille puhun. Meneeköhän tämäkin ilta riitelyksi.."

"Kiitos että kuuntelit. En ole koskaan ennen uskaltanut kertoa kenellekään, miten raskaalta tämä vanhemmuus minusta välillä tuntuu."

Tukea ja tietoa lapsille ja nuorille

Anonyymia, luottamuksellista
tukea vuoden jokaisena päivänä

Tietoa ja keskusteluja:
www.nuortennetti.fi

"Me luetaan just
bilsankokeeseen.
Haluutko kuulla mitä
tähän koealueeseen
kuuluu?"

"No tää kiusaaminen on
jatkunu jostain tokalta
luokalta. Viimesin oli, että
musta otettiin salaa kuvia ja
laitettiin luokan watsappiin."

"On jotenki tosi
vaikea olla. Tuntuu et
ketään ei vois
vähempää kiinnostaa
oonko ees elossa"

**Soita
116 111.
Chattaa
nuortennetti.fi**

"Lastani kiusataan – jätänkö kotiin vai pakotanko kouluun?" – webinaari, MLL

8.11.2023 klo 14:00 - 16:00

Tavoitteena edistää koulun ja kodin yhteistyötä kiusaamistilanteissa.

Maksuton webinaari on tarkoitettu etenkin koulujen ammattilaisille, mutta myös muut ammattilaiset ja vanhemmat ovat tervetulleita tilaisuuteen.

Ilmoittautuminen 3.11 mennessä.

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

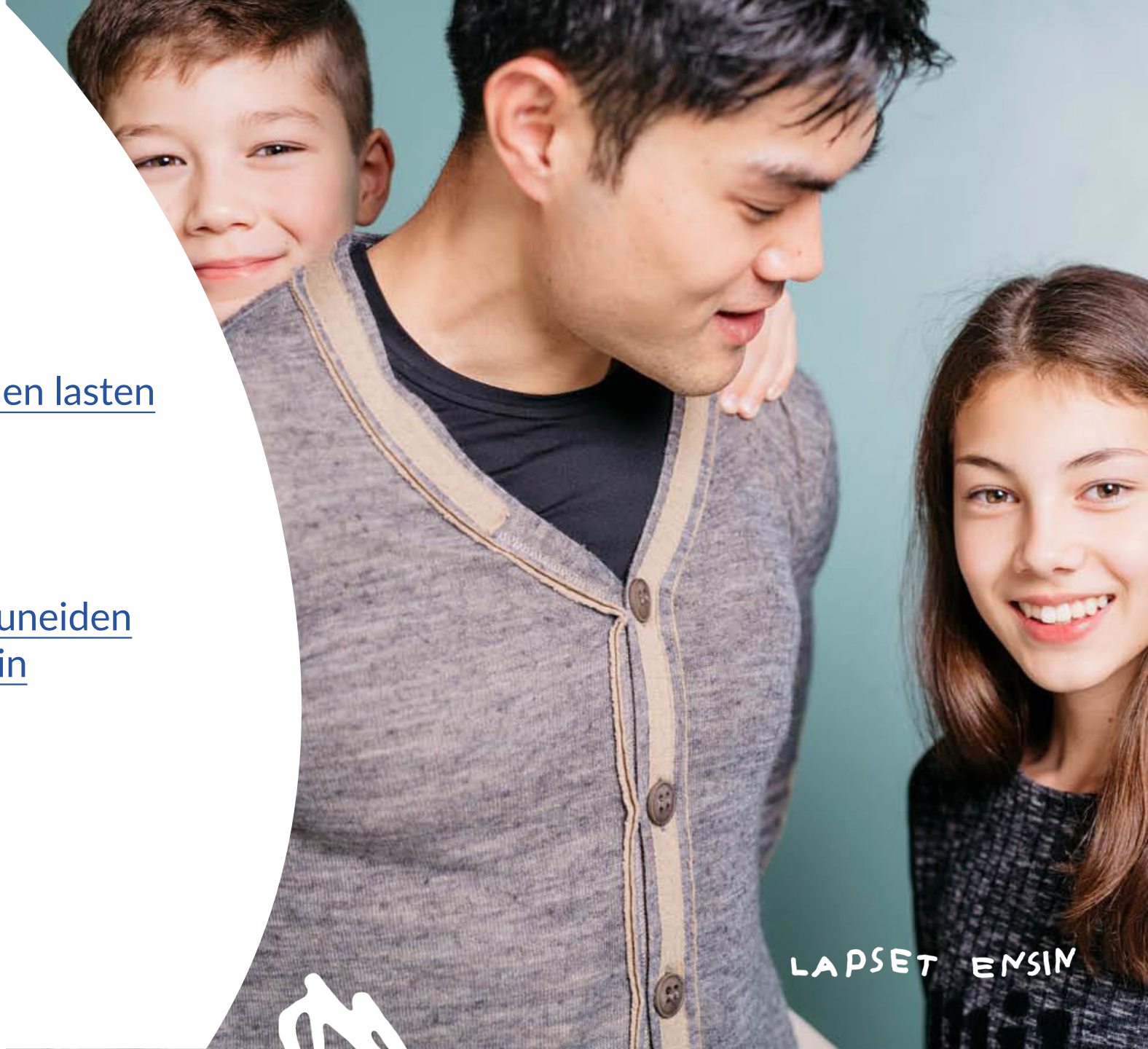
LAPSET ENSIN

- [Vertaistukea kiusaamista kokeneiden lasten vanhemmille - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)
- [Vertaistukea kiusaamiseen osallistuneiden lasten vanhemmille - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

LAPSET ENSIN

Kiitos!

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

LAPSET ENSIN

